

FERENCES·VILÁGMISSZIÓK·

MAGYAR
FERENCESEK

KINA FELE...

SHANGHAI TOL-JUNGCHOWIG

ÍRTA: P·KÁROLYI·BERNÁT·O.F.M

MARTON L.

30 fillér

14. SZ.

MIT AKARUNK ?

A legszentebb krisztusi feladatot: a Missziós Gondolatot mindenfelé terjesztetni! Ott akarunk lenni mindenhol, hogy olvassanak bennünket és felfigyeljenek ránk!

Meg akarjuk ismertetni a legszélesebb néprétegekkel a legősibb missziós Rend, a Ferences Rend misszióinak Multját és Jelenét! A Mult vértőlázott talaján járnak a Jelen hőslelkű apostolai szerte a világon!

E Füzetsorozat minden betűje, sora, száma; a népszerű leírások és személyes élmények, a csinos kiállítás és olcsó ár ezt a Célt akarja szolgálni! **TESTVÉR!** Olvass és ajánlj bennünket másoknak is! Apostola leszel Krisztusnak, az örök Missziónáriusnak!

- I. kötet: **A kínai nő.** (A bölcsőtől a sírig.)
 - II. kötet: **Kolibrik, papagályok, vampírok.**
 - III. kötet: **Asakó.** (Egy japán kisleány története).
 - IV. kötet: **Kui Lan,** Keleti asszonsors.
 - V. kötet: **Róma.** (Látogatás a missziók muzeumában.) P. Schrotty Pál OFM.
 - VI. kötet: **A kis José szeme.** (Konstantinápolyi mozaik.) P. Schrotty Pál OFM.
 - VII. kötet: **Magyar ferencesek Kína felé. (I.)**
P. Károlyi Bernát OFM.
 - VIII. kötet: **Villanó fények az őserdő mélyén.**
P. Witte Mihály OFM.
 - IX. kötet: **Szovjet csillag Kína fölött.** P. Richard Tivadar OFM.
 - X. kötet: **Vadvirágok a kínai ugaron.** Golgovszky Berárda irg. nővér, magyar misszionárius.
 - XI. kötet: **Hősi harcok Kína földjén.** P. Lombos László OFM.
 - XII. kötet: **Csu Klári levelei a magyar kis lányokhoz.**
 - XIII. kötet: **A kínai nyomor poklában.** P. Gábris Grácián OFM.
 - XIV. kötet: **Magyar ferencesek Kína felé. (II.)**
P. Károlyi Bernát OFM.
-
-

Ferences Világmissziók

FERENCES VILÁGMISSZIÓK
BESZÁMOLÓK ÉS ELBESZÉLÉSEK

Szerkeszti :

P. GUTH GILBERT O. F. M.

Tizennegyedik kötet :

MAGYAR FERENCESEK KÍNA FELEÉ II.

Magyar ferencesek Kína felé. . .

Egy misszionárius utinaplója

II. rész.

Shanghai—Yungchow

Írta :

*P. Károlyi Bernát O. F. M.
kínai misszionárius*

0 1 1 1 0 3 8 5

MAGYAR FERENCES KÖNYVTÁR

1—10.000.

Kiadja:
FERENCES MISSZIÓK ORSZÁGOS ÜGYVIVÓSÉGE
Budapest, II., Pasaréti-út 137.

Nihil obstat. P. Adalbertus Váradi, O. F. M. censor Provinciae.
Nr. 2938/1942. Imprimatur. Budapestini, die 22. Oct. 1942.
P. Paulus Schrotty, O. F. M. Minister Provlis. — Nihil obstat.
P. Raymundus Kováts, censor dioecesanus. Nr. 6336/1942. Imprimatur. Vacii, die 26. Oct. 1942. † Dr. Vincentius Kovács eppus consecratus. Vicarius capitularis.

Kiadásért felel: P. Károlyi Bernát, O. F. M. Budapest

Kapisztrán-Nyomda, Vác. Felelős üzemvezető: Farkass Károly.

ELŐSZÓ.

Ahogy megígértük a Missziós Könyvtár multkori sorozatában, most ígéretünket beváltjuk és kedves Olvasóink elé tesszük a magyar kínai ferences misszió megalapítójának, P. Károlyi Bernát utinaplójának második részét. Rövid 32 oldalon ezer és ezer kilométeres út tömör élményei, nehézségei, örömei és bánatai vannak leírva. Nem luxus út, nem kirándulás, hanem a nagyon nehéz missziós élet felé vezető út közbeeső állomásai...

Ha figyelmesen elolvassuk ennek a hosszú útnak megfigyeléseit, bámulattal kell felfigyelnünk azokra a hatalmas katolikus alkotásokra, amelyekre minden nagyobb kínai városban találkozzunk és mindezek abból a katolikus együttérzésből létesültek, amellyel az itthoni lelkes és a missziós Gondolatért égő lelkek dolgoztak a missziós Eszme és Krisztus országának terjesztéséért!

Büszkék vagyunk arra, amint e kis könyvecske is minden lapján hirdeti, hogy a katolicizmusnak Kínában már multja van! Vértől ázott földön épülnek fel a missziós templomok, iskolák, árvaházak és az a sok szeretetmű, amellyel a katolikus hithirdető minden szónál hathatósbabban harcol Krisztusért a Sötétség birodalmában!

A magyar hithirdetők és apácák nem voltak és nem lesznek méltatlan utódai hőseinknek! Mennyi nehézségen, mennyi megpróbáltatáson, szenvedésen és rosszakaraton kellett magukat átküzdeniök, azt különösen a következő

kötetben látjuk majd, amikor P. Bernát a paotingi magyar kínai misszió hőskorát írja meg!

Hálás szívvel köszönjük meg kedves Olvasóinknak azt a páratlan megértést, ragaszkodást és szeretetet, amellyel a Missziós Könyvtár eszméjét magukévá tették és amellyel kis köteteket mindenfelé terjesztették!

Világégés tombol mindenütt és ebben a világvajadásban sem lettek hűtlenek a missziós Gondolathoz. Sőt nagyon sok magyar katona olvassa odakint az orosz fronton is ezeket a missziós füzeteket és merít erőt a még nagyobb, hősőbb küzdelmekhez!

A jó Isten kegyelme és Szent Ferenc atyánk áldása kísérje minden kedves Olvasónkat!

P. Guth Gilbert O. F. M.
szerkesztő.

II. RÉSZ. SHANGHAI TÓL—YUNGCHOWIG.

Shanghai.

Shanghai, — a közel három milliós világváros, mindazt nyújtja, amit bármelyik nagy nyugati város, csak kínai színekkel tarkítva. Különbőség talán az, hogy itt többet lát az ember a rosszból, a nyomorból és a pogányság szinte megüli az ember lelkét. A keresztény vallás követői csak kis oázist alkotnak. Dómkokat, fönséges egyházakat itt hiába keresnénk, az ezeréves keresztény kultúra nyomaira itt alig akadunk...

És itt pontot kellene tennem, mert igazán hogy érezhessem magam hivatottnak én, ki először léptem Kína földjére, hogy ítéletet mondjak emberekről, dolgokról, miknek mélyére nem láthattam... De nem is azt akarom, hisz tudom, néhány év múlva másképen ítélem meg a helyzetet, — csak az új ember első benyomásait, meg-látásait akarom hűségesen lejegyezgetni és azt a hosszú utat, öt tartományon keresztül, melyet már kevés misszionárius tesz meg.

Mindjárt örvendetes dologgal kezdem. Már a kiszállásnál értesítettek arról, hogy várnak bennünket. Ugyan ki várhat minket az új világ kapujában? *Magyar szív, magyar szeretet.* És itt szinte megremeg a kezem; a hazájuktól elszakadt magyarok jó szívéből és szeretetéről kellene méltó dicséretet zengenem. Nemcsak otthon volt ünnep a mi búcsúzásunk és misszióba indulásunk, hanem itt Shanghaiban is. Az itteni magyarok azt sem tudták, mivel kedveskedjenek, a sok meghívásnak nem is tudtunk eleget tenni. Egész nap szólt a Prokura telefonja, mindenki látni és beszélni akart velünk. Többi társaink nem tudták ezt megérteni és váltig azt kérdezték, ismerőseink

vagy rokonaink-e ezek? Nem, — csak magyarok s ez elég, a magyar ember úgy szereti egymást idegenben, mint testvérét. El is halmoztak mindennel, még sonkát és paprikás szalonnát is szerezték egy shanghai zsidó hentestől. Dr. Stolar két évig volt a belga misszió szolgálatában, ő sok gyógyszerrel gazdagította kis patikánkat és be is oltott tifusz ellen.

Shanghai Kelet legnagyobb városa, de fekvése nem szép, hisz nem fekszik a tenger partján, nem is a kilenc kilométer széles Jangce mellett, hanem a piszkos hullámú Wanpo kanyarulatában. Hegy, erdő az egész környéken nincsen, nyáron rendkívül meleg és kibírhatatlanul páras a levegő, azért az európaiak mind a kulingi hegyek magaslataira menekülnek.

A világ harmadik kikötő városa; végig a Wanpo partján fekszenek a nagy raktárak, óriási banképületek és szállodák és ez adja meg nemzetközi jellegét. Lakóainak 90% már kínai, és ez is rányomja bélyegét erre a nagy városra. Hiába erőlködött a köztársasági kormány, hogy Konfucius népét európai ruhába öltöztesse, nem sikerült. A hivatalos személyek és diákok valami lehetetlen uniformisban járnak, de mihelyt otthonukba kerülnek, rögtön felöltik az évezredek nemzeti viseletüket, a szép tisztes kínai sokszínű selyem tógát, csak úgy tobzódnak a színekben. Feltűnően szeretik a kék színt az összes elképzelhető árnyalatban. Festői kép, amint komolyan és méltóságteljesen végighömpölyög az utcán ez a feketehajú és szemű nép színes ruháiban. Itt senki sem siet, hiába ordítanak a riksakulik, nem igen térnek ki az útból. Autóforgalom is kevés, hisz csak a város falain belül használhatják, azonkívül legfeljebb egy-két nagyobb város felé van autoút, minden forgalmat a hordszék bonyolít le. Tehervonó állatot a nagy városban nem

látni, óriási társzekerek elé 8—10 vagy több embert fognak s ezek valami dalt mormolva húzzák a nagy terheket egészen a kimerülésig.

Shanghai városa volt az első, hol az európai hatalmak úgynevezett koncessziós területeket szakítottak ki. Van itt angol, francia, japán, régente az oroszoknak és németeknek is volt ilyen városrészük. Itt a közigazgatás, rendőrség és bírászkodás is az illető ország törvényei szerint folyik. Mily szomorú látvány, különösen nekünk, elnyomott magyaroknak, mikor a nemzetközi negyed közepén elterülő nagy park bejáratainál az ember olvassa a kiáltó figyelmeztetést: Kínaiaknak tilos a belépés.

Érdekes képet nyújt a kínai városrész nyitott üzleteivel. Fényes reklámjaival és mozgalmas életével. Amilyen nyugodt és fegyelmezett a kínai magánéletében, annyira szenvedélyes, lármás mikor ott mozog üzletében, vagy méginkább, mikor vásárol. Óriási lárma és veszekedés közt folyik az alkudozás, mire aztán megtörtént az alku, egy külön érdekesség az áru kifizetése. Mindenegyed nagy ezüst Yüent — kínai ezüst pénz, valamivel nagyobb, mint a mi öt pengősünk — a márványlaphoz ütnek, az egyiket a mutató ujja hegyére teszi és így pengeti a másikat, vajjon megvan-e a tiszta ezüst csengése, — mert itt az ezüst az egyedül álló fizetési eszköz. Hiába adták ki a kínai és külföldi bankok a papírpénzt, vidéken csak ezüstöt fogadnak el és mint halljuk, a belső tartományokban még ezüst rudakban tartják pénzüket.

A francia negyedben van a híres *Auróra*-egyetem, mely a jezsuiták vezetése alatt igen nagy tekintélyre tett szert és sok vezető férfit adott a kínai népnek. Itt végezte iskoláit a híres Lu Pahong, a kínaiak szent Vincéje, ki a szociális művek egész sorozatával gazdagította Shanghait.

A városon kívül van *Zikawéi*, a jezsuiták híres kollégiuma és observatoriuma. A keletre menő hajók állandóan összeköttetésben állnak az observatoriummal, mert csakis így kerülhetik el a keleten oly gyakran pusztító tajfunokat. Árva házuk már egy egész falut foglal magában, mert az innen kikerült árvák, miután megnősültek és családot alapítottak, itt maradnak és tovább dolgoznak az árvaház nagy telepein. Fa, fém, könyvnyomda, könyvkötészet, szobrászat; a legfinomabb ötvös és ezüst munkáktól a harangokig, itt minden kapható. Kína katolikus misszióit és a hárommillió hívősereget legnagyobb részben innen látják el kegytárgyakkal, imakönyvekkel és katekizmusokkal. De feltűnő nagy műbútor üzeme. A külföldi diplomaták itt látják el magukat a csodásan faragott kínai bútorokkal. Egyszerűen a katolicizmus itt is olyan eszközökkel dolgozik, mint ezer évvel előbb Európában, csak azzal a különbséggel, hogy itt nem kell megtanítani a kínaiakat az iparra, hanem csak irányítani és fejleszteni.

De nem sok időt tölthettünk Kelet kapujában, sietnünk kellett Hankowba, hogy az első alkalmat felhasználhassuk és Hunanba, működésünk színhelyére mehessünk. Már dec. 10-én este szálltunk a hajóra, természetesen a szép és kényelmes *Viminale* után ez a kis folyami gőzös nem keltette a legjobb benyomást. Teherhajó lévén csak néhány kabinja volt és azt is mi foglaltuk le és három kanadai ferences missziós nővér. Reggel a kis hajó szalonjában megmiséztünk, mely alatt kifutott hajónk a kikötőből és megindult a *Jangcsekián*gon felfelé. Ezt a szép utat nem igen élvezhettük, mert állandóan ködös, esős idő volt, s még Nanking mellett sem láthatuk a másik partot, pedig itt csak 7 kilométer széles a folyó. Csodálatos érzés, mikor az ember

arra gondol, hogy ötezer km. messzeségből hőmpölyög ez a csunya sárga folyam és szinte hihetetlen, hogy völgyében az emberiség egy nyolcada lakik, több mint kétszázmillió ember.

Barátaink azzal bocsájtottak útnak, hogy legfeljebb Hankowig jutunk, mert az egész országban bizonytalan a helyzet. Nemcsak a Sárga tengeren garázdálkodnak a kalózok, hanem a Yangcen is, mert sok sziget és a téli ködös idő kitűnő búvóhelyül szolgál nekik; nap-nap után hozzák az újságok a híreket a kalóztámadásokról. Ha lőnek, világért ne mutatkozzunk a fedélzeten, főleg Nankingban ne szálljunk ki. És tényleg, a Yangcen végig háborús a hangulat. Mindúntalan találkozunk hadihajókkal, az ember szinte azt hinné, a világ hadihajói itt adtak találkozót egymásnak; végig a kikötőkben angol, francia, japán, amerikai és olasz hadihajók horgonyoznak. A mi kis hajónk parancsnoki hídja is vastag acéllemezekkel és drótsövénnyel van elkerítve, a matrózok felfegyverkezve teljesítenek szolgálatot. Mondhatom, ezek mind szép kilátások a jövőre. De mi, mint a *Nagykirály hírnökei*, bátran neki-vágtunk a bizonytalan útnak, bízva a seregek Istenének segítségével és magyar népünk imájában, mely száz hadihajóval ér fel.

A következő állomásokat hagytuk el: Chin-kiáng, Wuhu, Kiukiang, Hankow. Az angol, illetőleg kínai kikötők mellett mindenütt ott van a japán hajózási társulatok külön kikötője. Voltak olyan megállók is, hol az utasok nagy dereglyével eveztek a hajó közelébe, honnan egy-egy lépcsőt bocsájtottak le és így nagy kiabálás és ordítózás közt szálltak a hajóra. Az első este ép lefeküdni készültünk, mikor irtózatos lökést kapott hajónk és erre velőkig ható ordítózás töltötte be a sötét éjszakát, — kirohantunk, azt hittük, hajónk léket kapott, vagy a kalózok fogtak köz-

re, — de kislült, hogy csak ilyen egyszerű beszélés van. A kikötőknél nagy kosarakban árulják a napraforgó és pirított dinnyemagokat és ezt rágja Kína népe egész napon át. Elképzélhetjük, milyen lehet az a helyiség, hol százan és százan ezt a magot rágják...

Hankow.

1929. december 15-én értünk Hankowba. Hajónk korábban érkezett, így senki sem várt. Mit csináljunk? A többiek ott maradtak a hajón, én a három nővérrel elindultam. De hiábavaló volt itt angol, német és francia nyelvtudásunk, a hankowi nagykalapos rendőr csak nézett és nem tudott eligazítani a French Concessio-francia engedményes városrészben levő katolikus misszióba, — a riksás csak fut velünk, mellettünk trappolt a hordár, egy bambuszrúdon hordva a csomagjainkat. Végre két olasz tengerésztiszt nagy udvariassággal eligazít és így megérkeztünk az olasz ferencesek bájos missziójába.

Kellemes meglepetéssel szolgált nekünk ez a nagy kínai város. Minden utcasarkon szinte kiáltott felénk a nagy szenzáció: a Hungarian Rapsody előadása. Még a misszionáriusok is gyönyörködtek a magyar rapsódia szép felvételeiben, a magyar zenében és a huszárok mulatozásában.

Közben előkerült P. Tyukody Lucián teológiai tanár is, ki előttünk néhány héttel érkezett Hankowba, hogy itt a központi teológián tanítson. Massi Jenő olasz ferences püspök igen szívélyesen fogadott és a residenciában jelölt ki lakást hogy megtegyük az utolsó előkészületeket a legnehezebb útra...

Néhány nap múlva estünk át a kínai keresztiségen. Egy idős kínai Páter, ki már két napja figyelt bennünket, adott kínai nevet; Ká-lo-ly,

lett az én nevem. Jelentése: Jó, vígkedélyű és szertartásokat kedvelő. Nem tudom, talált-e? De én találva éreztem magam és elhatároztam, hogy mindenhez víg arcot fogok mutatni.

Kínai ruha.

Nemcsak új nevet kaptunk, hanem ferences ruhánkat is le kellett vetnünk, hogy egészen kínaiakká legyünk Krisztusért és a lelkekért. A kínai ruha nem is olyan rossz. Vattával bélelt nadrág, melyet külön színes szalaggal kötnek össze a bokánál és vattával bélelt reverenda szerű ruha, melyet oldalt gombolnak és két oldalt térdig fel van hasítva. Az első napok a ruhával való megismerkedéssel teltek el, hisz szerzetesi ruhákban nem is mutatkozhattunk az utcán. Lassan megszoktuk a misszionáriusok felemás kosztját is, csak a hideg és fűtetlen szobákat nem tudtuk megszokni, szobáinkban reggelre mindig befagyott a víz a mosdóban, mert mint mondják az idei tél kivételesen kegyetlen. Az elmúlt éjjel 15 riksás fagyott meg, ezek a szegény páriák mezítláb vagy szalmabocskorban húzzák a riksát a havas úton.

Így köszöntött ránk az első karácsony idegenben. Egész nemzetközi társaság verődött össze Hankowban, olaszok, németek, amerikaiak, spanyolok, és mégis olyan rideg és hideg ez a nagy öröm-ünnep. Késő délután volt már, P. Luciánnal a püspöki kertből egy fenyőágot loptunk a szobánkba, cérnával kötöttünk rá néhány gertyácskát és így ünnepelte a hét árva magyar misszionárius karácsonyt ágyúdörgés között a messze idegenben. Alig zengett még fel buzgóbban a karácsony glóriás éneke ajkunkon, mint most. A háborús állapotokra való tekintettel az éjféλι mise is elmaradt, csak az ünnepen tartott pontifikális misét Massi püspök, melyen részt-

vettek a konzulok is, köztük Zappi kapitány, a hős északsarki repülő. Talán itt hangzottak fel először Kína földjén a szép magyar karácsonyi énekek.

Hankow városa egészen új és modern. A nagy tengerjáró hajók itt rakják ki áruikat és innen viszik Kína nyers termékeit, a különféle érceket, bőroket, tojást és szójababot az európai és amerikai piacokra. Itt, Kína belsejében még inkább feltűnők a külföldi hatalmak engedményes területei. Volt itt angol, német, orosz és még fennáll a francia és japán koncessio, külön rendőrséggel, katonasággal, melyet a hadihajók egész serege támogat. Hankow a külföldi hatalmak versengésének köszönheti fejlődését és gazdagságát. A nyolcvanas években még kis halász falu volt a Han folyó torkolatánál, mint azt neve is mutatja: Han-kow, a Han szája, de ma már elragadta a kereskedelmet, a Yangce partjain épült évezredek két testvérvárostól: Wuchangtól és Hanyangtól. Wuchang, Hupé tartomány székhelye és Hanyang a hasonló nevű megye székhelye, mindkét város erős kőfállal körülkerítve dombok és hegyek oldalán épült. A császárság idejében nagyon ritkán sikerült idegeneknek a falakon belül letelepedniök, így extra muros, a falakon kívül épült az új kereskedelmi központ nagy ipartelepeivel és raktárházaival. Itt ütöttek tanyát 1837-ben a ferences misszionáriusok is.

Hankow—Wuchang és Hanyang, ez a hármas nagy város, ma három püspökségre oszlik. Shanghai után, talán itt látni legjobban az Egyház nagyszerű missziós munkáját. Bámulat és csodálat kél az ember lelkében, ha végigjárja a missziós műveket. A hitújonciskolákon kívül, a kórházakban, árvaházakban, középiskolákban és felsőbb iskolákban a különféle szerzetes rendek képviselői hintik el a tudással és műveltséggel

együtt a hit magvait is a pogány lelkek tízezreibe. Kezembe került e hármass misszió munkájának multévi statisztikája; okulásul íme közlöm annak a nagy hősiess munkának eredményét, melyet az evangélium hirdetői fejtenek ki. A mi szívünket megaggódó félelem tölti el, vajjon mikor léphetünk eme hősök nyomdokaiba? Sok munka, áldozat és imádság kell még ahhoz, hogy ennek a munkának csak kis hányadát mutassuk fel.

Hankow, az olasz ferencesek missziója Massi Jenő püspökkel az élén.

Lakosainak száma	— — — — —	4.500.000
Katolikusok száma	— — — — —	24.000
Hitközségek száma	— — — — —	186
Templomok, kápolnák száma	— — — — —	111
Külföldi misszionárius	— — — — —	44
Bennszülött misszionárius	— — — — —	15
Francia iskolatestvérek	— — — — —	7
Olasz Canossian nővérek	— — — — —	47
Ferences Mária-missziósnővérek	— — — — —	15
Bennszülött ferences nővérek	— — — — —	80
Iskolák növendékeinek száma	— — — — —	6.065
A kórházban ápoltak száma	— — — — —	5.539
Betegkezelés a dispenzáriumban	— — — — —	415.120
Felnőttek keresztelese	— — — — —	881
Felnőttek keresztelese halálos ágyon	— — — — —	1.633
Gyermekek keresztelese halálos ágyon	— — — — —	4.090
Gyónások száma	— — — — —	120 000
Szentáldozás	— — — — —	351.575

Hankowban van a központi teológia és papnevelő intézet. Az Egyház, hogy a papnevelést és a missziós munkát egységessé tegye, az egyes missziós egyházmegyék teológiáit egyesítette és az egyes szerzetesrendekre bízta. Hupé és Hunan tartományok központi teológiája Hankowban van. Ide jön 18 missziónak teológusa, hogy Rómában végzett tanár vezetése alatt végezzék el hat év

alatt bölcséleti és teológiai tanulmányaikat. Rendünk legfőbb előjárója ide osztotta be P. Tyukody Lucián teológiai tanárt is. Mint az intézet vicerektora már meg is kezdte működését.

A teológia mellett van a Ferences Kollégium, szintén rendünk központi irányítása mellett; itt gyűjtjük össze azokat a ferences kispapokat, kiket nem küldhettek Európába tanulmányaik folytatására.

Wuchang.

Wuchang, az amerikai ferencesek missziója. Espelage Szilveszter püspök nagy munkát végzett itt, háromféle női szerzetesrendet telepített le, bennszülött III-ik rendi szerzetes nővérek kongregációját alapította, hatalmas nyomdát és csillagvizsgáló tornyot épített. A misszió csak 1923-ban lett önállóvá, így keresztényeinek száma még csak 6.287 a hárommillió pogány tengerben.

Hanyang.

Hanyang, az ír Szent Kolumbán-atyák missziója. Galvin Ede püspökkel az élén szintén óriási munkát fejtenek ki a misszionáriusok. Keresztényeink száma 23.958 az ötmillió pogány között. Írországi és amerikai nővérek segítségével különösen az elhagyatott dokkmunkások és riksakulik közt fejtenek ki nagy munkát. A hajléktalan kikötő munkások és riksakulik tízezeinek építettek melegítőket és barakkokat éjjeli szállásul, ahol az atyák nemcsak szórakozásukról, hanem lelkük műveléséről is gondoskodnak és közülük több ezret sikerült megkeresztelniök.

Az új misszionáriusok mind végiglátogatják ezeket a missziókat. Ez a legjobb előiskola; bátorsággal és önbizalommal töltik el lelkét ezek a művek, mert nem lehet korcs ivadéka ilyen dicső elődöknek. Most már nem félünk a kezdetől, Isten kegyelmével és híveink imájával támogatva, nekilátunk a nagy munkának...

Karácsony másnapján kapjuk a hírt, hogy szabad az út Changshába, honnan tovább visz útunk Hunan belsejébe. P. Lunter, rendünk Generálisának kínai megbízottja, készített elő a hosszú útra. Első dolga volt, hogy mindnyájunknak egy jó kínai selyem paplant szerzett, nagy olajos vászonba és pálmaháncsból készített kötéssel átkötve adta át, mondván: ez menyasszonyi kelengyénk, ettől sohase váljunk meg, bárhová visz útunk. És tényleg így volt. Hankowban, a püspöki rezidenciában még volt megvetett ágyunk, takarónk, de azt elhagyva, ez a paplan volt mindenünk.

Az útat Wuchangból Changshaig vonattal tettük meg; ez a Péking—Hankow-i vasúti vonal folytatása Kanton felé. Hajón mentünk át a három kilométer széles Yangcse folyón az állomásra. P. Lucián, Fr. Titus és Szabin testvérek is elkísértek, kik előljáróink rendelkezése folytán Hankowban, a központi szemináriumban maradtak. Érzékeny búcsút véve testvéreinktől, elfoglaltuk helyünket a vonaton. Paplanjainkkal kipárnáztuk a kemény faüléseket, elhelyezkedtünk, gondolván, így kell eltöltenünk az egész éjszakát; de nagyot csalódtunk, mikor a vasúti személyzet bejött; egy hosszú asztalt állítottak a fülke közepére, az alsó ülés támláját felemelve külön hálófülkét rögtönöztek. Podgyászainkat is levéve, megvolt a hat hálóhely egy fülkében. Fáradtak és kimerültek lévén, mi is lepihentünk, mint kínai szomszédaink és türelmesen vártuk útunk végét. Este lévén úgy sem láthattunk semmit, még a híres Tung-Ting tavat sem, mely mellett vonatunk közel két órát haladt el. A közel hat-száz kilométeres útat vonatunk 17 óra alatt tette meg, mint mondták ez rekord idő, mert legtöbbször 24 óráig is tart ez az út.

Changsha.

Délelőtt tízóra felé futott be vonatunk az állomásra. Óriási tömeg, a hordárokknak egész hada várta vonatunkat, mert bár nem ez a végállomás, de innen csak néhány kilométerre halad délre a vonat és keletre haladva eléri Kiangsi tartományt. A misszió két szolgálja várt, az egyik átvette csomagjainkat, a másik kivezetett bennünket az állomás előtti térre. Itt majd széjjelszakitott bennünket a sok riksás. Szinte közelharcra került a sor, míg végre mindegyikünk egy riksán elhelyezkedve, megindult a karaván a régi várfal helyén épült széles úton. Itt már nincsen más közlekedési eszköz, mint a riksa. Mondják, beljebb még ez sincs, csak hordszék. Nehéz ládáinkat egy hosszú bambuszrúdra erősítve két-két kuli hozza utánunk. Természetesen feltűnést keltett annyi külföldi egy csoportban. Ki is használták ezt a kulik, alig indultunk el, alig maradtak le a versengő riksák, a mi embereink is megálltak és több viteldíjat követeltek. Egy szót sem értve beszédjükből és látva azt, hogy a misszió szolgálja nem bír velük, mi is felléptünk, most már magyarul túlkiabálva őket, követeltük az út folytatását. Csunya esős idő volt, szinte fáztunk, látva azt a sok kulit, mint mezítláb, szalma bocskorban szalad mellettünk. Szinte meghült bennünk a vér, mikor Csiáng Kaisek katonáit a havas esőben szintén mezítláb gyakorlatozni láttuk.

Jó félórai út után, a várárkon túl feltűnt egy szép karcsú templomtorony, az olasz ferencesek missziója. A híres Mondaini püspök helyett, ki akkor Európában tartózkodott, Bajma Gyula püspöki helynök fogadott.

Csangsha tipikus kínai város, bár a várfalat nem rég lebontották és annak köveiből építették a nagy egyetemet. A belváros szinte érintetlenül

mutatja az évszázados ipar és kereskedelem lassú fejlődését. A szűk utcákon óriási a forgalom, persze nem kocsis- és teherforgalom. Üzlet üzlet mellett, különösen feltűnő a sok ékszerüzlet, ahol a kínai ötvösművészet remekeivel találkozunk. A szörme és selyemárúüzlet mellett legtöbb az élelmiszerüzlet. Amit a kínai föld és tenger termel, itt mind megtalálható, és a kínai konyhaművészet valóban inycsiklandó ételeket állít elő. Bár Csangsha, mint minden más kínai város, évezredekre tekint vissza, de azért nagyon csalódnék az idegen, ha a régi építészet maradványait keresné. A kormányzói palotán és a régi, keresztbe épített kínai börtönön kívül, ahol 1816-ban nyolc hónapig synylődött B. Triora János ferences vértanú, nem lehet valamire való épületet, vagy emlékművet találni. A kéthárom emeletes kínai házak és üzletek faoszlopokon nyugszanak, és így alig akad egy százéves ház, mert a leggondosabb építkezés mellett, ahol kőkockákra fektetik az oszlopokat, a fehérhangya elvégzi lassú és biztos munkáját. Egy-két pagoda vagy kövekből épült hidak hirdetik a multat. Igen szép kilátás nyílik a város szélén egy dombon épült teaházból és kilátóból. Itt nyilvános könyvtár, mezőgazdasági és ipari múzeum is van. Hunan 63 vármegyének minden mezőgazdasági és ipari termékét mutatja be. Az európaiak bámulva csodálják, hogy a primitív eszközökkel dolgozó kínai mezőgazdaság és ipar ilyen termékeket képes felmutatni. Határozott és minden vonalon nagy arányú fejlődés észlelhető Kínában, mely rövid időn belül lefogja rázni magáról a külföld gyámkodását.

De sietnünk kellett, hogy még a kínai újév előtt megtegyük a hátralevő háromhetes utat, máskülönben itt rekedünk. Szeptember 22. óta útban vagyunk, mi is alig várjuk már, hogy cél-

hoz érve hozzálássunk a kínai nyelv tanulásához. Egy kis vitorlás csónakon, úgynevezett csunkán, tesszük meg a hátralevő közel hétszáz kilométeres útat a Sian-kiang folyón. Msgr. Bajma, szerető házigazdánk mindennel ellátott erre a hosszú útra, szinte csodáltuk mindenre kiterjedő figyelmét. Európaiak lévén, még nem bírtuk volna ki ezt a hosszú útat kenyér és tej nélkül, mit hiába kerestünk volna az úton. Csangshában még elég sok külföldi él, kenyeret is lehet kapni, meg konzerv tejet, meg vaját. Ezekkel bőven ellátva bocsátott bennünket az útra. A hajó első része volt a mi lakosztályunk. Ládáinkat elhelyezve, melyek egyuttal fekvőhelyül is szolgáltak, alig maradt annyi helyünk, hogy ülve, egész napon át guggolva töltsük el az időt. Csak annyi hely maradt, hogy a ládák közé állva, egyikünk megmisézhetett. Az egész hajót egy bambuszgyékénnyel fedték be.

Hajónk gazdája Hó-laupán volt. Ő állt mindig a kormánynál. Még három evezőse volt, kik nagy kötélén húzták a hajót, mikor nem volt kedvező szél, vagy nagy rudakkal tolták a sekélyes vízben vagy gázlókon át. Bár egyetlen szót sem értettünk kínaiul, a háromhetes úton egészen megbarátkoztunk hajósainkkal, úgyhogy évek mulva is ránk ismertek. Ez tette lehetővé, hogy mi minden félelem nélkül nekivágtunk ennek az ismeretlen útnak. Csunya havas eső verte hajónkat. Hogy meggémberedett tagjainkat kissé mozgásba hozzuk, gyakran nekiláttunk az evezésnek, vagy kiszállva a hajóból húztuk mi is a hosszú bambuszkötéllel a hajót. Nem tudtuk elképzelni, miért csodálkoznak ezen hajósaink. Csak később tudtuk meg, mert ha a kínai hajóra száll és megfizetett érte, adja a nagyurat és nem segítene a világerő sem a hajósok sokszor emberfeletti munkájában. Különben csak a forró tea

és a melegített rizsbor tudta meggémberedett tagjainkat felmelegíteni. Étkezésünk igen egyoldalú volt. Reggelire volt egy kis konzervte-
jünk és shanghai barátainktól kapott sonkák, ebédre és vacsorára a hajó hátsó részén elhelyezett kis tűzhelyen próbálták ki Ede és Bence testvér konyhai művészetüket. Minden nap serteshús, rizs és valami zöldségféle. Az egyik megállóhelyen sárgarépát vett szolgánk. Volt erre nagy öröm. Hajósgazdánkknak nagyon megtetszett ennek magyar neve és az egész úton mindig a sárgarépát hajtogatta.

Háromheti utunk alatt egy kis bepillantást nyertünk a kínai nép vallásos életébe. Mialatt mi elvégeztük közösen imáinkat és a szentmisét, azalatt ők is meggyújtották a hajó elején tömjén pálcikáikat a szél és a vizek szellemeinek tiszteletére, és égették a papírpénzeket őseik tiszteletére. A folyó partján, magas sziklákra épült pagodákba mentek, hogy áldozataikat bemutassák. És oly természetesen, minden ellenséges indulattól menten nézték a mi szentmisénket. Mindnyájunkban az a tapasztalat érlelődött meg, hogy békésebb és vendégszeretőbb nép a magyaron és kínain kívül nem létezik.

A folyók képezik Kína országútjait. Végláthatatlan sorban úsznak lefelé, vagy vontatják a folyón felfelé a hajók ezreit. Az ötödik napon Siangtan városnál kötöttünk ki. Szinte beleszédül az ember ebbe a nagy forgalomba. A vitorlás rudak ezrei sűrű erdőt alkotnak a város öt kilométer hosszú folyópartján. Minden hajón folyik a ki- és berakodás. Mások meg felvont vitorlával lesik a kedvező szelet az indulásra. A város szélén, egy kis eldugott utcában, ráakadtunk a katolikus misszióra. Egyetlen misszionárius látja el ezt a félmilliós várost és környékét. Sajnos még alig van néhány száz hívője, de büszkén

mutatja meg iskoláját, hol többszáz pogány gyermek is tanul.

Hengyang.

Az idő nap-nap után hidegebbre fordult, hajónkat reggelenként úgy kellett kivágni a jégtől. Az elolvadt hó jégpáncéllal fedte be a bambuszgyékényt, így nem fujhatott úgy keresztül kasul a szél, és mi az izzó szénparázs körül üldögélve melegeztünk. Vízkereszt ünnepén reggel, elvégezve szentmisénket, kiálltunk mi is a hajó orrára, hogy szemléljük a közeledő város képét. A folyó túlsó partján egy érdekes emlékmű vonta magára figyelmünket. Kínai stílusban egy nagy diadalív, közepén kereszttel. Szolgánk kézzel-lábbal magyarázza, hogy mi az, végre megcsókolva gyűrűs ujját, nyakán egy vágást mutatva, megértettük, hogy ez az emlékmű Fantosatti püspök és két társának vértanúságát hirdeti, kik a boxerlázadásnak estek áldozatul 1901-ben. Tehát Henyangba érkeztünk, Palazzi püspök missziójába. Mint a római Szent Antal-kollégium növendéke, iskolatársa volt Zadravec püspöknek és Unghváry Antal v. tartományfőnöknek. A reggeli ködben csak akkor vettük észre a folyó partján épült székesegyházat, mikor már kiszálltunk a hajóból. Hatalmas, fehér márvánnyal burkolt homlokzata beleillene akármelyik vidéki városba. Belül is kellemes benyomást tesz a három hajóra osztott templom. A boxerlázadás itt sem kímélt meg semmit. Az itteni templomot, a városon kívül fekvő kissemináriumot és árvaházat is felégették és földig lerombolták. A jóvátétel összegéből épült a templom és a rezidencia.

P. Burroni Ince plébános nagy szeretettel fogadott bennünket. Ő is Antal főatya iskolatársa volt. A püspök kint lakik a szemináriumban, de délben bejön, mert a keresztyének ebé-

det adnak tiszteletére. Így minket is meghívtak. Első ízben volt módunkban, hogy a kínai konyha remekeivel megismerkedjünk. Nem tudtuk, mit csodáljunk, az ételek kitűnő ízét, vagy a fogások sokaságát. Mi hősiesen végigettünk mindent, kezdve a füstölt marhanyelven, teknősbékát, bambuszajtást, záptojást, datolyával töltött tyukot a fecskefészek-levesig. Ez utóbbi volt talán a legízetlenebb, mert valami cukroslében úszkált a kocsonyásszerű fecskefészek. Még az ételekkel megbirkóztunk, de már a különféle melegített rizspálínkákkal semmikép sem bírtunk. Így inkább a mi borainkhoz hasonló italnál maradtunk, melyet cirokmagból erjesztenek. A kínaiak, rokonaink lévén, ott sem fogyaszthatnak el lakomát felköszöntők nélkül. Jó hogy elég rövidek, de annál többször kell inni. Ennek is megvan a szertartása. Feláll az egész társaság és mindnyájan kiáltják: kán pé! Szárazra a poharat! S mivel kis porcelláncsészéből isznak, s nem láthatni, vajjon mindenki kiitta-e a poharát, ivás után a csészt lefelé kell tartani, hogy szomszédja láthassa, valóban szárazra itta-e csészéjét. Majdnem este lett, mire vége lett a közel harminc fogásból álló ebédnek. A püspök hordszékébe ült és nagy durroztatás és rakéta eresztés között eltávozott. Minket is meghívott, hogy a közeli ferences kolostorban töltsük az éjtszákát. Csak Bence testvér maradt lent, hogy őrizze holmijainkat a hajón.

Hwangshawan,

a sárgahomok öblének nevezik a várostól egy órányira fekvő missziós telepet. Kis folyó partján egy dombon épült a közel kétszáz éves misszióstelep. Itt van a ferences kolostor, a kisseminárium és ettől nem messze a hatalmas árva-ház, műhelyeivel és kertészetével. Itt működött

és innen járta be Hunan déli részét Boldog Triora János ferences vértanú. Ezt a missziót sem kimélte meg a boxerlázadás. Az egyik misszionáriust, ki egy szomszédházban rejtőzött el, elevenen elégették a folyó partján. Ma is hirdeti emlékét egy kőkereszt. Egy másikat hű szolgája mentett meg a tömeg dühétől. Fejét bekötözte fehér ruhával és a lázongó tömegben vitte el vállain a misszionáriust. A városban koporsóba fektették, azon lyukakat furva, hogy levegőhöz jusson. Így vitték két héten át Kwantunig. Most újból áll a templom, szeminárium és ferences kolostor és fennen hirdeti, hogy itt van a dél-hunáni ferences missziók bölcsője és központja.

A szemináriumban közel harminc növendék birkózik a klasszikus műveltség elemeivel egy olasz és több kínai páter irányítása mellett. Micsoda szeretettel és fáradsággal oktatgatják őket! Csak most értettem meg, hogy miért tudnak a kínai bennszülött papok jobban latinul, mint a francia, angol vagy amerikai misszionáriusok. Ők mindjárt kezdetben szívükbe fogadtak bennünket, mint rokonaikat, akik szintén jól beszéljük az Egyház nyelvét. Szabad idejükben slöjddel, szobrászattal is foglalkoznak. Nem egy szép szobor és festmény, természetesen utánzat került ki kezükből és díszíti valamelyik külső misszió kis kápolnáját. Még Paokingban is találunk egyet.

Az árvaházban közel háromszáz árvát nevelnek a bennszülött nővérek az egyik hófehér szakállú olasz páter irányítása mellett. A nagyobbak szövőszék mellett ülnek, hol szép vásznat, törülközőket szőnek, egy másik szobában harisnyákat kötnek, cipőket készítenek. Mindenütt szorgos munka, úgyhogy kezük munkájával tartják fenn az intézetet. Messze vidékről jönnek Hengyangba, hogy ilyen ügyes és dolgos lányokat

kérjenek feleségül, mert a misszió szép hozományt is ad a lánynak és az ára majdnem a fele a többi lányokéhoz képest. Többnyire pogány leányok, kik az esküvő előtt három hónapra bevonulnak a hitújonc iskolába, hogy előkészüljenek a keresztségre.

A zárda kertjében szép szőlőt is találtunk. Kína vörösagyagtalajában a szorgalom még ezt is meghonosította. A kert sarkában van a misszionáriusok temetője, igazi hősök temetője. Sorjában fekszenek a sírok, számszerint 43, köztük 32 európai misszionárius. Megrendült lélekkel térdeltünk le, hogy adózzunk e hősök emlékének, kik Krisztusért és a kínai pogány lelkekért még nevükről is lemondottak. Sírkövéükön hiába kerestük eredeti nevüket, csak kínai nevük jelzi, hogy itt nyugszik Li, Hu, Io Sinfu stb. . . . Egyik-másik 30—40 évet is dolgozott az Úr szőlejében és itt akart megpihenni örökre, hol annyit nélkülözött és fáradozott és nem kíváncszott viszsza hazájába.

Egy kis körsétát tettünk a nagy kőfállal kerített városban. A kép mindenütt egyforma, csak az tűnt fel, hogy majd minden utcában hatalmas pagoda és bonzkolostort látunk. Ez azért van, mert Hengyang közelében van a kínaiak szent hegye, a *NANJO, a déli szent hegy*, melyet évente maga a császár is felkeresett. Ide sereglenek kétezer kilométeres körzetből a zarándokok százezrei és itt a városban készülnek az ezer méteres hegy megmászására. Az egyik bonzkolostor udvarán megrendítő jelenet tanúi voltunk. Itt égetik el elevenen azokat, kik már megunva a földi élet mulandóságait, a nirvánába kíváncsoznak. Az udvar közepén áll egy pagodatorony, melyben égő áldozataikat mutatják be a hívek. Ide hozták az illető bonzot vörös segyemmel borított és jól letakart hordszéken. Elhelye-

zik a hordszékkal együtt a torony aljában, téglákkal befalazzák és meggyújtják a máglyát a lelkes tömeg hangos üdvrialgása mellett. Ez történt 1930. január 8-án a kínai hatóság asszisztálása mellett. Ha saját szememmel nem látom, magam sem hiszem, hogy az emberi lélek annyira eltévedjen és ilyen sötét babonákban éljen.

Megrendülve tértünk haza a misszióba és az Oltáriszentség előtt leborulva kértük az Úr Jézust, ne hagyja ezeket a népeket a pogányságban és a halál sötétségében járni.

Két napig élveztük a vendégszerető püspök otthonát, hogy jól kipihenve és rendesen megmosakodva folytassuk útunkat délre, a tiroli ferencesek missziójába.

Kulyang.

Ismét egy hétig utaztunk szép csendben. Sok-sok óra hosszat jártunk a folyó partján szép fenyves erdők szélén, vagy a virágzó olajerdők között. Cácesü-nek mondják a kínaiak ezt a teabokorhoz hasonló cserjét. Télen virágzik, virága hasonló a mályvához s a dióhoz hasonló magja van, melyből olajat sajtolnak a kínaiak. A szegény nép ezt használja a főzésnél. Hatalmas hegyek közt vitt el útunk, több vízesésnél órákon át vesztegeltünk. Ilyenkor a hajósok megvárják egymást és egyenkint húzzák át a hajókat a szirtek között. Sokszor 40—50 ember húz egy hajót. Január 15-én, sohasem felejttem el a dátumot, egy kis városkához értünk. Fent a magas parton áll a misszió. Aranyozott keresztjét a lenyugvó nap fénye ragyogja körül. Pali szolgánk örömmel siet fel, mert hát itt lakik az apja, mint katekéta, mint a misszió vezetője. De feldult arccal jött vissza, kiveszi a kínai-német szótárt a kezemből, kikeres egy szót, rámutat: Tufi puff, puff. Megértettük, hogy rablók állták utunkat.

Mindjárt hire ment, hogy új misszionáriusok jöttek. A keresztények mind összefutottak és tanakodtak, mitévők legyenek velünk. Kérésükre mind kiszálltunk a hajóból, a hajót elrejtették a mellékfolyón és mi felköltöztünk a nemrég fel-dult misszióba. Egyetlen szobája volt a nemrég tifuszban elhalt P. Szaniszló tiroli misszionárius-nak, de sem ajtó, sem ablak nem lévén, úgy ha-tároztuk, hogy a kápolnában üjtük fel szállá-sunkat. Rizsszalmát terítettünk az oltár elé és ott aludtunk, önmagunkat és küldetésünket a Szeplőtelen Szűz oltalmába ajánlva, kinek oltár-képét szintén széthasította egy gonosz katona szuronya. Imádkozva, beszélgetve töltöttük el az éjszakát, keresztényeink mind ott virrasztottak a misszióban és vigyáztak ránk. Oly megható volt ezeknek a szegény embereknek aggódása értünk, kiket még sohasem láttak, csak azt tud-ták, hogy az evangélium hirdetői vagyunk. Más-nap német és latin nyelven levelet írtam és azt rábíztam az egyik keresztényre, hogy vigye el a szomszéd misszióba. Halvány sejtelmünk sem volt, hol, merre vagyunk, mert a magunkkal ho-zott kínai térképen csak a folyó irányát tudtuk követni, de a helységek neveit nem tudtuk ki-venni. Míg a válasz megérkezett, a Szűzanya lá-bainál pihentünk és arra gondoltunk, hogy ott-hon sokat imádkoznak értünk s így nem eshetik semmi bajunk. Harmadnapra megjött a válasz. P. Gilbert, tiroli ferences misszionárius jelzi, hogy már átléptük missziójuk területét és néhány nap múlva Paishuiba, az ő missziójába érkezünk. Azt is jelezte, hogy a kormány csapatai megfu-tamították a déli rabló csapatokat és az út sza-bad.

Ujjongó örömmel vettük ezt a jó hírt, hisz már alig vártuk, hogy végre tető alá kerüljünk. Már 18 napja voltunk a kis hajón. Megköszönve

a keresztények aggódo szeretetét, rózsafüzéreket és kis emléktárgyakat osztottunk szét köztük és így folytattuk útunkat. A folyó felső folyásához közeledünk. Mindíg több és több a vizesés, óriási magas hegyszorosok közt vezet az útunk. Oly szép és változó képek és tájak kötik le figyelmünket, hogy egy percre sem hagyjuk el a hajó orrát.

Paishui.

Végre harmadnap feltünik egy kis városka szélén a misszió. P. Gilbert is észrevette hajónkat és elébünk jött. Mint új misszionáriusokat, európai vacsorával óhajtott megvendégelni, de szakácsa nem igen remekelt. Kínai módra feltétlen ízletesebb lett volna a főtt tyuk és a sült disznóhús. Kenyere egy-két ujjnyi vastag, kemény massa volt. Most hálálkodtunk azért, hogy előjáróink testvéreket is adtak mellénk, akik főzni is tudnak s aztán a külső misszionáriusok szakácsait tanítgatják. P. Gilbert, a barna tiroli, szintén átment már a tűzkeresztségen. Közel féléve, hogy elfogták a rablók, fegyverek és pénz után kutatva felforgatták misszióját és őt magát is elhurcolták, csak hűséges szolgájának köszönhette, hogy néhány nap mulva eleresztették, de megtépett szakálla még most is tanúja, mennyit szenvedhetett. Missziója egy igazi külállomás, szegényes és egyszerű. Két nagy vármegye hitközségeit járja be, így az év nagy részét kint tölti el. Hitújonciskolája elég népes. A rendes iskolát, mely a városban van, a hatóság bezáratta. Mély tisztelettel hallgattuk szerény beszámolóit munkájáról. Éjtszakai szállását nem is fogadhattuk el, mert vendégszobája nem lévén, az iskolában akart elhelyezni bennünket. Éjtszakára visszamentünk a hajóra, mert ott mégis otthonosabban rendezkedtünk be és a serpenyő-

ben izzó parázs kis meleget is árasztott. Másnap a kis kápolnában megmisézve, folytattuk útunkat Kiyang felé.

Kiyang.

Kiyang már nagyobb város, a régi császári postaút egyik állomása. Innen vezet az út Kwangsiba és a tengerpartra. Élénk kereskedelme rögtön meglátszik a város külső képén. Igen szép, nagy üzletek díszítik a várost. Alig van város, hol több családi pagodát találna az ember, mint itten. A misszió a város szívében van. A boxerlázadás után a bátor és vakmerő P. Burroni Ince alapította, ki később a Paokingi missziót is építette. P. Demetz Vince a kisszeminarium vezetője. Ő a legrégebb misszionárius a tiroliak közt, szinte egészen kinaivá lett, csak vörös, rőt szakálla árulja el külföldi voltát. Két évtizeden át egyedül volt a külső misszióban. Amúgy is szófukar ember, szinte már anyanyelvét is elfelejtette, minduntalan kínai szavakat kever beszédjébe. A templomot és a missziósházat hengyangi keresztény kőművesek építették. Azért is hasonlít stílusban és kivitelben az ottani missziókhoz. Kivéve a paokingi missziót, a többi is ők építették a század elején, mikor oly nagy lendületet vett a missziós munka Hunanban. Sajnos, a köztársasági forradalom után, s minthogy Hunan az északi és dél csapatok ütköző pontja volt, szinte megállt minden térítési munka. Ehhez hozzájárult a világháború, mikor a legtöbb olasz és francia misszionáriust hazarendelték hadiszolgálatra, a német misszionáriusokat meg internálták.

Lengshuitan.

De nem sokáig tartózkodtunk a misszióban, siettünk, hogy két napi hajózás után elérjük Lengshuitant, magyarul „a hidegvíz gázlóját”,

mely jövendő misszióink központjául volt kiszemelve. A kis város egy sziget mellett fekszik. Keresztényeink nagyobb része a szigeten lakik. A missziót üresen találtuk, másfél éve halt meg az utolsó misszionárius. Még katekéta sem lakik itt, így az a néhány keresztény is egészen elkallódott. Istenem, de nehéz munkát kell itt kezdenünk. Ládáinkat elhelyeztük az üres misszióban és hajóra szálltunk, hogy útunk végső céljához, Yunchowba érjünk? Fájt a szívünk, hogy a kis emeletes missziósház és a templom üresen áll. A nagy kertet felverte a gaz. Feltettük magunkban, lázasan nekilátunk a kínai nyelvnek, hogy minél előbb munkába állhassunk és benépesítsük az Úr elhagyott hajlékát. Harmadik hete vagyunk már úton, hajósaink is fáradtak és kimerültek. Naponkint órákon át húzni a hajókötelet, jéghideg vizen át vontatni azt, nem kis teljesítmény. Az út is mindig nehezebb, mert állandóan hegyek közt vezet útunk. Bármennyire siettettük hajósainkat, önekik már nem volt sietős, man-manti volt a feleletük. Az egyik kis faluban másfél napot pihentünk, itt volt a hajósgazda háza, itt rakta le ő is holmijait és a fővárosban vásárolt dolgait. Végre január 21-én, 23 nap hajókázás után kikötöttünk Yungchowban, az örök városban, mint azt magyarul elneveztük.

Yungchow.

A tiroli Apostoli Prefectura székhelye és a misszió központja.

A város előtt áll egy hatalmas pagoda-torony. Itt a Janc-kiang elkanyarodik nyugatra, hogy majd Tungnannál elhagyva Hunant Kwangsiban egyesüljön egy másik folyóval, mely egyenesen levisz a tengerbe. A régi misszionáriusok ezen a hosszadalmas úton jöttek fel Kan-

tonból. Maga a város egy mellékfolyó torkolatánál hegyoldalon épült, mint megye székhelye, szintén erős kőfallal bekerítve. A forgalom itt nem oly nagy, mint más városoknál, hisz innen már csak kisebb csónakokon lehet felevezni a folyón.

Átesve a hetedik, de most már utolsó vámon, örömmel zártuk le ládáinkat, hálát adva az Istennek, hogy magyar híveink adományát, a szép miseruhákat, kelyheket és több felszerelésünket minden vám és adózás nélkül, közel 20 ezer kilométeres útunkon sértelenül elhozhattuk. Pedig sokszor szemet vetettek a mi két magyar nyergünkre, melynek később oly nagy hasznát vettük. Meg sem vártuk, míg csomagjainkat kipakkolják, hisz Pali szolgánk most már itthon van, hanem siettünk fel a misszióba. Nem volt nehéz ráakadnunk, mert a főkapun át egy lépcsőzetes út vezetett fel egészen a főtérre, egy pagoda elé, melynek tőszomszédságában feküdt az egyszerű missziós épület a kis templommal. Msgr. Jesacher Damascen apostoli Prefektus fogadott bennünket, bevezetett az Úr oltára elé és mi mély hálával borultunk le, hogy megköszönjük a hosszú úton át élvezett különös kegyelmét, mely megóvott minden bajtól, betegségtől. Külön adtunk hálát, hogy Budapesttől—Yungchowig, ezen a négy hónapos hosszú úton át mindennap elvégezhettük szentmisénket. Hálás szívvel gondoltunk otthoni előljáróinkra és híveinkre, kiknek imája tette oly könnyűvé ezt az utat.

Tehát itthon vagyunk, célhoz értünk, igaz, csak mint vendégek, hisz azért küldöttek ide bennünket, hogy itt megtanuljuk a kínai nyelvet és aztán lassan hozzálassunk a magyar misszió megalapításához. De már azért is örültünk, hogy egészen közel jutottunk célunkhoz. Ez edzette meg lelkünket annyira, hogy már nem vettünk

fel semmit, minden nélkülözésre képesek voltunk, pedig nem kicsiny zökkenőkön kellett még átesnünk. Kezdődött mindjárt a legelemibb dolog. Szobáinkban csak egy szalmagyékénnyel leborított ágyat találtunk. Mindenre gondoltunk, csak arra nem, hogy a messze Kínában ágyneműt is vigyünk. Mindegyikünknek volt egy kis utazó párnája, de sem lepedő, sem ágytakaró nem akadt holmijaink között. Szólok az öregúrnak, hogy kérnénk lepedőket. A rövid váiasz az volt: *nekem sincs*. Mit volt mit tenni, a szalmagyékényre borítottuk az olajos vászon terítőt és így bujtunk ágyba félig felöltözve, már csak azért is, mivel a fűtetlen szobákban istenkísértés lett volna levetköznünk. És a négy magyar miszisionárius boldogan tért nyugovóra és azt hiszem mindnyájunk gondolata hazaszállt...

Másnap reggeli után az Apostoli Prefektus úr egy kínai német nyelvtant nyomott a kezünkbe és mellénk adott egy kínai tanítót, ki egyetlen szót sem tudott más nyelven, hogy megkezdjük a tanulást. De ez egy külön fejezetet jelentett életünkben, erről majd a III-ik részben írunk.

Szent Ferenc fiai 700 év óta

a pogányok millióit vezették Krisztus aklába.

Te

is részt vehetsz ebben a most is folyó gigantikus munkában. Neked is közre kell működnöd a hittedjesztésben. Légy tagja a

Ferences Missziószövetségnek

Évi tagdíj egy pengő. Ennek fejében ingyen kapod egy évig a Ferences Missziók szép kiállítású és tartalmas havi folyóiratát az

I S T E N D A L O S A I T.

Kérj ismertetést a Ferences Missziószövetségről.

S Z E N T F E R E N C H Í V . . .

Aki ferences szerzetespap vagy testvér akar lenni és Krisztushoz vezetni embertársait, küldje be folyamodványát a következő címre:

SZENTFERENCRENDI TARTOMÁNYFŐNÖKSÉG

Budapest, II. kerület, Margit-körút 23. sz.

Gimnáziumot végző ifjak a jászberényi Szeráfi Kollegiumban folytatják tanulmányaikat.

Jelentkezni bármikor lehet!

Kapisztrán-Nyomda, Vác. Művezető: Farkass K.

KAPISZTRÁN
NYOMDA
VÁC
†